

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO
LETO XII, ST. 83 — CENA 10 DIN
KRANJ 23. OKTOBRA 1959

Plenum Okrajnega komiteja ZKS in Okrajnega odbora SZDL

Doseženi uspehi v gospodarstvu so posledica

uspešnega delovanja našega gospodarskega sistema

Narodni dohodek povečan za 14,6 odstotkov - Dohodki prebivalstva porasli za 20,6 odstotkov - 3239 novih stanovanj - Ljudje so premalo seznanjeni z doseženimi uspehi

Danes, 22. oktobra se je v Kranju sestel skupni plenum Okrajnega komiteja ZKS in Okrajnega odbora SZDL. Na dnevnem redu je bilo gospodarjenje v našem okraju. Glavni referat o ekonomskem razvoju v našem okraju in o neposrednih nalogah političnih organizacij je imel sekretar okrajnega komiteja ZKS za okraj Kranj, tovariš Franc Popit.

Plenumu je med drugim prisostvoval tudi organizacijski sekretar Glavnega odbora SZDL Slovenije Franc Kimovec-Ziga, državni sekretar za blagovni promet LR Slovenije Miran Košmelj ter sekretar Ljudske skupščine LR Slovenije dr. Miha Potočnik.

Namen plenuma, kot je bilo uvodoma rečeno, je bil, da se oceni politično razpoloženje prebivalstva z ozirom na velike, že dosežene rezultate; da se na osnovi dosežanih uspehov in izkušenj postavi osnovne smernice za nadaljnjo gospodarsko in politično akcijo ter končno, da bi državljanje seznanili z dosežanimi uspehi in jih pripravili na izpolnitev petletnega načrta že v 1960. letu — se pravi leto pred postavljenim rokom.

Tovariš Popit je na začetku govora omenil letošnji izredni uspeh v kmetijski proizvodnji, kjer je bil presežena celo rekordna letina iz leta 1957 oziroma presežena predvidena proizvodnja petletnega načrta za leto 1961. Vse to je posledica velikih investicij, ki so bila zadnja leta vložena v kmetijstvo.

Govorec zatem o ostalih gospodarskih dejavnostih pa je dejal: »Tem velikim uspehom v kmetijstvu se pridružujejo na osnovi postopno izboljševanja postavljenega načrta za prvo polletje tudi ugodni rezultati v ostalih panogah gospodarstva, posebno še v industriji. Podatki za naš okraj o gospodarjenju kažejo enako tendenco kot v vsej Jugoslaviji. Bruto produkt, na primer, ki je bil planiran, da se bo povečal za 8,5 odstotka, se je v resnici povečal, če upoštevamo prvo polletje letošnjega leta z lanskim, za 16,2 odstotka. Narodni dohodek, za katerega je bilo predvideno, da bo letos večji za 9,5 odstotka, je bil presežen, če primerjamo prvo polletje leta 1959 z istim obdobjem lani, za 14,6 odstotka.

V industriji so količinsko pressegli postavljeni načrt v prvem polletju za 5,7 odstotka v primerjavi z 4,2 odstotka, kolikor je bilo planirano.

Izvoz industrijskih izdelkov, ki je bil predviden, da bo letos porasel za 22,6 odstotka, je bil izpolnjen v prvem polletju že za 53,8%. Produktivnost v industriji je porasla, če ne upoštevamo nadur, za 5,7%. Plan pa je predvideval povečanje za 4,2%. Zaposlenost se je povečala za 1,1%, v industriji pa je bila za 0,8% pod planom. Močno so porasli dohodki zaposlenih. V industriji je bil dosežen mesečni neto dohodek 19,318 din na vsakega zaposlenega. Najvišji — 25.779 din — je bil mesečni neto dohodek v železniški metalurgiji. Prav tako so porasli dohodki zaposlenih v gradbeništvu, kjer je povprečni mesečni dohodek na enega zaposlenega 14.235 din, v prometu 18.829 din, v gospodarstvu 14.614 dinarjev itd. Povprečno so dohodki v industriji za 24,4% večji kot so bili v istem letu 1958.

Skupni dohodki prebivalstva so porasli za 20,6%. Dohodki pa še vedno naraščajo, kar je razvidno iz naslednjega podatka:

V prvem polletju je bilo izplačano plač mesečno za 773.526 milijonov, v tretjem tromesečju pa za 1.006.609.000 din mesečno. K temu dohodkom prebivalstva pa bo treba prišteti še dohodke iz kmetijstva.

Naše gospodarstvo, kot je zatem govornik povedal, je zajel na vseh področjih, posebno pa še industriji in kmetijstvu, ogromen razmah.

Narodni dohodek izredno hitro narašča, saj znaša porast v Jugoslaviji zadnja tri leta povprečno 12 odstotkov letno, medtem ko je bilo z načrtom predvideno le za 9,1%. »Očitno je,« je nadaljeval tovariš Popit, »da na tako hitro naraščanje narodnega dohodka vedno bolj vpliva družbeni sistem, kakršen je naš, ki sprošča zaradi svobodnih socialističnih odnosov ustvarjalne sile neposrednih proizvajalcev in kolektivov. Hkrati pa na to vpliva pravilna gospodarska politika, ki lahko do skrajnosti izkoristi in razvije objektivne in subjektivne potencialne možnosti naše socialistične družbe...«

Doseženi ugodni rezultati v industriji so med drugim posledica uspešnega delovanja našega gospodarskega sistema in politike, ki zagotavlja, da so bile pravočasno nabavljene surovine in v dovoljnih količinah, da je bilo na razpolago dovolj reprodukcijskega materiala in energije. Prav tako so začele roditi sadove velike investicije, ki smo jih doslej zavestno vlagali v izgradnjo našega gospodarstva, da bi omogočili našemu gospodarstvu, da bi se skokovito razvilo, s čimer bomo vedno hitreje odpravljali zaostanost naše države in izboljševali življenjske pogoje delovnega človeka. V našem okraju pa bi še posebej morali, ko naštevamo vzroke ugodnih rezultatov, poudariti veliko vlogo dokaj pravilne tarifne politike, kateri so naše družbeno-politične organizacije, posebno sindikalne, pasivne precej skrbni in trudni. Nezdane ne bi smeli pozabiti ogromnih naporov in sredstev, ki so bila vložena za izboljšanje standarda prebivalstva našega okraja in ki so vplivale na razpoloženo delovnih ljudi, kar se je nujno moralo odraziti v delovnem letu.

Iz podatkov lahko izluščimo dva izredno ugodna zaključka za naše delovne ljudi:

a) da so porasle realne plače za več kot 6%,
b) da izredno hitro odpravljamo zaostanost vseh tistih faktorjev, ki vplivajo na standard.

V dokaz tem trditvam je navedel samo nekaj najpomembnejših podatkov. Skupna vrednost hranilnih vlog v okraju je na primer porasla od 278.659 milijonov v letu 1956, na 922.200 milijonov dinarjev ob koncu avgusta letos. Potrošniški krediti pa so v istem času ostali skoraj na isti višini oziroma so porasli le od 397.771 milijonov na 421.000 milijonov dinarjev. Tudi registracije motornih vozil dokazujejo dvig standarda. V letu 1957 je bilo v okraju registriranih skupno 280 motornih koles in 101 avtomobil. Letos do konca septembra pa je bilo registriranih že 548 motornih koles in 275

Z doseženimi uspehi

avtomobilov. Število radijskih naročnikov se je v teh letih povečalo od 16.300 na 25.757. Zelo važna je tudi stanovanjska izgradnja. Na področju šestih občin (Bled, Jesenice, Kranj, Radovljica, Skofja Loka in Trzin) je bilo lani in letos dograjenih 1483 novih stanovanj, nedograjenih pa je 1007. Novogradnje, ki se bodo začele v prihodnjem letu bodo imele 749 stanovanj.

Za električno omrežje 210 milijonov dinarjev.

Zatem je sekretar v svojem poročilu povedal, da je bilo v zadnjih letih zgrajenih 5 novih šol, 2 pa sta bili v večjem obsegu adaptirani (Trzin, Kranj, Jesenice, Sk. Loka). Leta 1958 in 1959 je bilo zgrajenih 6 novih ambulant in zdravstveni dom v Kranju. V gradnji je še zdravstveni dom v Trzinu.

Na Bledu, v Trzinu, na Jesenicah, v Kranjski gori, Zireh in Kranju so v gradnji kopališča ali pa jih pripravljajo.

Razen navedenega je v gradnji še precej objektov družbenega standarda kot n. pr. pekarnice v Kranju, tržnice, mesarije, trgovine, skladišča na postaji v Kranju, dijaška domova v Kranju in na Jesenicah itd.

Tudi avtobusni promet se je v zadnjih letih močno razvil. Letos je bilo predvidenih za investicije v prometu 63.500.000, že v prvem polletju pa je bilo porabljeno 119 milijonov 164.000 din.

Izdatki za zdravljenje, nadomestila za čas bolezni, oprema za dojenčke, pogrebne, otroški dodatki in pokojnine so se od 2580 milijonov dinarjev v letu 1956 dvignili lani na 3427 milijonov dinarjev.

»Ti konkretni rezultati pričajo,« je dejal tovariš Popit, »da ni naše gorjenje o socializmu samo splošna fraza, ampak da postaja socializem vsakdanja otipljiva stvarnost. Saj neposredni proizvajalec tudi v materialnem pogledu že lahko čuti, da živi v deželi, kjer so vsi naporji usmerjeni v to, da bi delovni ljudje boljše in lepše živeli.

Našteta dejstva in še mnogo drugih večjih in manjših stvari, ki so bile napravljene: menze, topli obroki, otroški vrtci, pralnice, gospodinjinski servisi, izboljšani higijenski pogoji dela itd., govori, da so na čelu prizadevanj stali (Nadaljevanje na 3. strani)

104 kilometre ceste „Bratstva in enotnosti“ bodo izročili namenu na Dan republike

IV. gorenjska MDB »Pavle Mede« tretjič udarna

Na odseku avtomobilske ceste »Bratstva in enotnosti« so bile ob priložnosti praznovanja Dneva vstaje makedonskega naroda zaključne svečanosti ob dograditvi 20 kilometrov avtomobilske ceste. Na tem delu ceste je delalo 80 mladinskih delovnih brigad — 8170 mladink in mladincev, ki so skupaj izkopali 414.000 prostorninskih metrov zemlje, napravili 138.550 kvadratnih metrov asfaltnega cestnišča, zgradili 53 propustov, 6 mostov, 3 nadvoze ter 492 prostorninskih metrov podpornih zidov. Avtomobilska cesta »Bratstva in enotnosti«, od Ljubljane do Djevdjelije, še ne bo končana letos. Izročeno bo svojemu namenu le odsek Paročina—Niš. Nova avtomobilska cesta »Bratstva in enotnosti« bo po dograditvi omogočila direktno, hitro zamenjavo proizvodov med različnimi področji. Na relaciji od Beograda do Djevdjelije

prevozi n. pr. po statističnih podatkih dnevno okoli 2200 ton blaga. Razlika v stroških transporta po sedanji slabi cesti in po moderni avtomobilski cesti je okoli 20 dinarjev po neto toni kilometra. Na relaciji Beograd—Djevdjelija (548 km) bo tako pri enaki količini prevoženega blaga znašal dnevni prihranek kar 10.960.000 dinarjev ali letno 4 milijarde dinarjev.

Na 84 kilometrih avtomobilske ceste od Paročina do Niša je bilo in bo še treba izkopati, premetati in vgraditi 1.616.000 prostorninskih metrov zemlje, napraviti 405.000 kvadratnih metrov betonskega in 225.000 kvadratnih metrov asfaltnega cestnišča, zgraditi 220 propustov z odprtino do 5 metrov, 26 mostov, 27 nadvozev ter 16.000 prostorninskih metrov podpornih zidov.

Potporne brigadirsko življenje je izredno pestro in zanimivo. V

Uganite, v katerem »velemestu« stoji stolpnice, ki jih vidite na sliki! Marsikdo bo presenečen, ko bo prebral, da so novi »nebotičniki« zrasli na Jesenicah. V novih poslopih je precejšnje število prostic dobilo stanovanja, kljub temu pa bo še tudi v prihodnje na Jesenicah v ospredju stanovanjsko vprašanje

Živahna gradbena in komunalna dejavnost

Kranjska občina je z družbenim planom za leto 1959 predvidela zelo obsežna investicijska dela v vrednosti približno ene milijarde 300 milijonov dinarjev. Pri tem pa so nastale nekatere težave in ovire, ki jih lahko opredelimo v tri skupine: 1. zakasnela priprava načrtov, 2. pomanjkanje gradbenih kapacitet, in 3. pomanjkanje gradbenega materiala. Kljub temu pa so gradnje v veliki meri realizirane ali pa so v teku. Iz poročila za letošnje zbornice volivcev o izvajanju komunalnih del in investicij družbenega standarda v letu 1959 povzemamo nekaj podatkov za vidnejše gradnje.

Z gradnjo naselja Vodovodni žižce so pričeli lani in bo v letošnjem letu zaključena. Verjetno pa se bo ta del Strazišča gradil še naprej. Konec meseca bo tu zgrajenih 14 vrstnih hiš. Doslej so porabili že dobrih 31 milijonov dinarjev.

Z gradnjo naselja na Zlatem polju so pričeli letos maja. Tu bodo zgradili 390 stanovanj. Celotna gradnja s komunalnimi ureditvami bo veljala 897 milijonov dinarjev. Doslej so porabili že približno 66 milijonov dinarjev. Po načrtu bo leta 1960 končanih 232 stanovanj (10 blokov), v letu 1961 pa še 158 stanovanj (4 bloki). Vzrok, da ne bo že prihodnje leto končanih vseh 390 stanovanj, je predvsem v tem, da so lokalne gradbene kapacitete sibe (dela izvaja SGP »Projekt«). Ze letos imajo težave tudi s pomanjkanjem železa in cementa. Za prihodnje leto pričakujejo ovire v obrtniških uslugah.

Zdravstveni dom, ki so ga pričeli graditi že leta 1952, je bil letos za občinski praznik izročen svojemu namenu. Skupni stroški gradnje in ureditve okoličnice so bili 308.900.000 dinarjev.

Solo v Strazišču so izročili svojemu namenu 4. septembra letos. Manjka le še nekaj opreme za knjižnice, fizikalno dvorano in fotografsko delavnico. Zgraditi pa bo treba še telovadnico in kolesarnico, za kar bo potrebnih 50 milijonov dinarjev. Za gradnjo šole so doslej porabili 150 milijonov dinarjev.

Avgusta letos so pričeli z gradnjo šole na Planini, za katero upajo, da bo letos pod streho. Zaradi korigitiranja načrtov so z gradnjo pričeli nekoliko kasneje, kot je bilo predvideno. — Solo bo imela tudi svojo telovadnico, ki bo služila tudi ostalim prebivalcem tega dela mesta. Gradnja nove pekarnice v Kranju se je že pričela. Izvršena se že vsa zemeljska dela. Predvidevali so, da bo objekt do konca leta v surovem stanju dograjen. Za to pa zdaj ni izgledov, ker so projektanti zavlekli izdelavo načrtov. Za pekarno je naročena že vsa oprema. Del so jo že dobili, del pa jo bodo v prihodnjem letu.

Tako nas loči le še dober mesec, ko bo jugoslovanska mladina na Dan republike izročila namenu 104 kilometre nove avtomobilske ceste.

Spodbudne priprave na zimsko turistično sezono na Gorenjskem

Kaže, da lepi uspehi letošnje poletne turistične sezone niso uspavali zainteresiranih organov, temveč da so le-ti s podvojeno intenzivnostjo začeli razmišljati o tem, kako bi iz prostih gostinskih zmogljivosti izluščili kar največ koristi v predsezonskih mesecih, zlasti pa pozimi. Vsekakor smemo na letošnji zimski turizem gledati optimistično, saj so Gorenjska turistična zveza, Gostinska zbornica za kranjski okraj, predvsem pa I. jugoslo-

vanska turistična borza v Kranju začele s pripravami pravčasno. Prvi ukrep za poživitev zimskega turizma na Gorenjskem je bila pravočasna propagandna akcija. Tako bodo zastopniki nekaterih gostinskih podjetij do konca oktobra letos obiskali tiste predele in mesta naše države, od koder bi utegnili biti dotok turistov v zimskih mesecih največji. Na pot so odšli štiri propagandne skupine. Prva skupina bo obiskala Vojvodino in Beograd, druga skupina Zagreb, Karlovac in Osijek, tretja Reko in Dalmacijo, četrta pa Niš in Skopje.

Med letošnjo zimsko sezono, ki bo trajala od 15. decembra 1959 do 30. marca 1960, bo odprto 37 gostinskih obratov, od tega 21 hotelov z 8 depandansami in 8 manjših gostinskih obratov s skupno 1559 ležišči. Mrežo gostinskih obratov bodo seveda dopolnjevale planinske postojanke (Tamar, Komna, Vršič itd.) in zmogljivosti privatnih sob, ki so primerne za oddajo v zimskem zelo ugodne, saj se gibljejo od 600 dinarjev navzgor. Zagotovljena pa je tudi primerna kvaliteta obrokov.

Po vzoru letošnjih poletnih turističnih prireditev so začeli v nekaterih zimsko-sportnih središčih (Bled, Kranjska gora, Bohinj) pripravljati tudi programe zimskih prireditev.

Mimo potujočih propagandnih skupin, ki jih omenjamo na začetku tega zapisa, ne bo napak, če si na kratko ogledamo še ostale ukrepe propagandne službe. Na domači in inozemski turistični trg so bili razposilani številni

prospekti 10.000 zimskih prospektov Gorenjske in 25.000 informativnih besedil o posameznih krajih. V kratkem bo razposilano še 26.000 prospektov »Gorenjska v zimi«, 30.000 informativnih vložkov in 20.000 cenikov gostinskih storitev za leto 1960, medtem ko je 40.000 teh cenikov že na tržišču.

Tudi I. jugoslovanska turistična borza, ki je bila v Kranju v času letošnjega Gorenjskega sejma, je dobro opravila svoje poslanstvo. Prodanih je bilo precej razpoložljivih gostinskih zmogljivosti. Vendar pa s tem niso bile izrpane vse možnosti. Zategadelj bo okrajna Gostinska zbornica zbrala po večjih krajih oziroma gostinskih obratih na Gorenjskem vse podatke o cenah, zlasti hotelskih aranžmajev za noveletne praznike. Te aranžmaje bo jugoslovanska turistična borza posredovala domačim in inozemskim turističnim agencijam. S. S.

Devet junakov v Fužinah

Ob 40-letnici KPJ in SKOJ

V mrzlem zimskem jutru 2. februarja 1945. leta je okrog hiše nad vasjo Fužine, nad Poljansko dolino, nenadoma započelo. Devet skojevcev, ki so jih sovražniki iznenadili v hiši, se je borilo na življenje in smrt. Skozi okna so švigale svinčenke, padale bombe. Boj je bil srdit. Šest skojevcev je padlo.

O tem dogodku, ki ga nameravajo v nedeljo počastiti z odkritjem spominske plošče, nam je poslal Franc Galičič iz Trebje podroben opis. Ker ga zaradi pomanjkanja prostora ne moremo v celoti objaviti, naj nam avtor dovoli samo nekaj glavnih ugotovitev.

V Fužinah se je že kakih 10 dni zadrževala patrulja mladih partizanov — skojevcev. Njihova naloga je bila, da preprečijo prehod sovražnika proti Cerknemu, kjer je bil takrat IX. korpus. Zato so budno pazili na dohode iz Hotavelj in Trebje. Devet jih je bilo. Nastanili so se v izpraznjeni hiši nad vasjo.

Zjutraj, 2. februarja 1945, nekaj minut pred četrto uro, prav ko so se pripravljali za odhod v patruljo, so bili iznenadeni. Mladinec Franc Arh, ki je bil na straži, je nenadoma zapazil pre-

mikačje se postave v belih haljah, ki so se približevale izza hleva. Pomeril je in sprožil. Trenutek zatem se je tik njega razpočila bomba. Boj se je vnel. Mladinci, ki so bili v hiši, se niso vadili. Sovražniki so v trenutku obkolili poslopje in začeli napadati skozi okna. Mladinci so se zagrizeno branili. Na podu v hiši so ležali prvi ranjenci — mrtevci. Toda ostali skojevci niso popustili, dokler ni omahnil poslednji.

Ko so končno sovražniki vdrli v hišo, so v mlakah krvi našli le

še negibna trupla. Šest jih je ležalo v izbi, tri pa so ranjene stražarji pred hišo. Zadovoljni z uspehom so zažgali poslopje in odšli. Cirila Dežmana, ki je bil ranjen in ni mogel hoditi, ga ustrelili. Enako so storili tudi s skojevcom Vanetom (doma nekje iz Maribora) na poti v dolino. Le Franca Arha, dasi je bil ranjen v hrbet, so prisilili, da je nosil zaboj municije. Pozneje je v golniški bolnišnici ozdravel in se srečno vrnil v partizane.

Toda v hiši ni obležalo šest mrtvih, kot so domnevali sovražniki. Dva mladince sta bila le hudo ranjena. Ko so sovražniki odšli in je hišo zajel plamen, sta se izvlekla iz hiše in se pozneje zdravila v bolnišnici Franja pri Cerknemu.

Temu dogodku in spominu žrtvam mladih skojevcev na Fužinah namerava organizacija ZB NOB v Trebji posvetiti posebno svečanost, ki bo v nedeljo, 23. oktobra dopoldne. Šestim mladincem, ki so takrat dali svoja življenja, bodo odkrili spominsko ploščo.

Zbori volivcev v Tržiču

V torek ob 17. uri je bila v sejni dvorani ObLO Tržič seja Občinskega ljudskega odbora, ki jo je otvoril predsednik ObLO Lovro Cerar. Odborniki so na seji določili dneve zborov volivcev po viličnih enotah, ki se bodo pričeli že to soboto in bodo končani približno čez en teden. Medtem, ko bodo volivci iz mesta govorili predvsem o stanovanjskih skupnostih in šolskih odborih, bo na vasi v ospredju vprašanje postavitve krajevnih občinskih uradov. Nadalje so odborniki poslušali dve obširni poročili, in sicer prvo o stanju in perspektivah kmetijstva ter drugo o delitvi čistega dohodka, pregledu osebnih dohodkov in skladov gospodarskih organizacij v zvezi z novimi tarifnimi pravilniki, o strukturi izkoriščanja časa, primerjavi prekoračevanja norm in o zaposlovanju za prvo polletje 1959. Na skupni seji so odborniki obeh poročil obširno analizirali in sprejeli vrsto ustreznih sklepov, o katerih bom poročila prihodnjič.

Pred sejo ObLO Jesenice

Ustanovitev delavske univerze in stanovanjske skupnosti

Za danes popoldne, 23. oktobra je sklicana seja obeh zborov ObLO Jesenice pri »Jelenca«. Spričo obsežnega, še bolj pa pomembnega dnevnega reda pričakujemo izredno živahno sejo. Zbora bosta namreč, med drugim, obravnavala tudi poročilo o poslovanju v trgovskem podjetju »Železnina«, o reorganizaciji gostinske mreže na območju občine, o koriščenju investicij itd. Potrdila bosta tudi pravilnik o pla-

hah Zavoda za zaposlovanje invalidnih in drugih oseb in pa odlok o izravnavi predpisov o prekrških v odlokih ObLO.

OBLO NAJ SANIRA NASTALO IZGUBO V ZNESKU 17.359.000

Čeprav je na dnevnem redu poročilo o »Železnini« na šestem mestu, mu pripisujemo posebno pomembnost. Odborniki bodo morali sklepati o sanaciji podjetja, o

poročilni izjavi za kritje izgube v znesku 17.359.000 dinarjev v »Železnini« itd. Svet za blagovni promet pri ObLO je pripravil ljudskemu odboru nekaj sklepov, ki naj jih ta prouči in sprejme. Med drugim predlaga ukinitve pristilne uprave, sanacijo nastale izgube in priporočilo delavskima svetoma »Železnine« in »Mineral« za združitve v enotno podjetje.

V PRIHODNJE V OBČINI STIRI GOSTINSKA PODJETJA

Tudi ta točka dnevnega reda je zanimiva in bo prav gotovo vzbudila obširno polemiko. Svet za gostinstvo in turizem je namreč pripravil predlog o reorganizaciji celotne gostinske službe na področju občine. Svet meni, da bo izboljšanje poslovanja doseženo z združitvijo posameznih gostišč v večje poslovne enote. Na ta način, pravi, bo boljša potreba, smotnejše ramesčanje delovne sile, pravilno vodenje knjigovodske evidence, itd. S tem v zvezi predlaga svet naslednja gostinska podjetja: hotel »Pošta«, kateremu se priključijo še nekatera gostišča v gornjem delu Jesenic, gostinsko-trgovsko podjetje »Gorenjska«, ki se mu priključijo »Korotan«, »Triglava«, kolodvorska restavracija in pet ali šest ostalih gostišč, gostinsko podjetje »Javornik« s tremi gostišči in gostinsko podjetje hotel »Erik« v Kranjski gori, ki se mu priključita še hotela »Razor-Slavce« in »Vitronca«.

Kljui univerzalnosti, ki je ena osrednjih načel Organizacije združenih narodov, je še vedno eden izmed glavnih ciljev Organizacije Združenih narodov. Zdrženje svet v slepo ulico, zdini izhod je danes razorožen, kar je eden od glavnih ciljev Organizacije Združenih narodov. Klju univerzalnosti, ki je ena osrednjih načel Organizacije združenih narodov, je še vedno eden izmed glavnih ciljev Organizacije Ljudska republika Kitajska. Jugoslavija se je od vsega začetka za takšno rešitev vprašala, ki bi privedla do pomanjšanja napetosti, izglasovaja blokovskih nsprotij in nasprotij med razvitimi in nerazvitimi državami na svetu. Cilj OZN je, da se ohrani enakopravnost med narodi in mir na svetu.

Seja razširjenega plenuma Občinskega komiteja ZK na Bledu

Več kmečkih ljudi in mladine v vrste Zveze komunistov

Minuli četrtek zvečer je bil na Bledu razširjeni plenum občinskega komiteja ob navzočnosti sekretarjev osnovnih organizacij in članov sekretariata. Obravnavali so naloge osnovnih organizacij v prihodnjem obdobju, pretresali organizacijska vpraša-

nja ter govorili o delu članov ZK na terenu v množičnih organizacijah in društvih. Tri dni prej pa je bila tudi seja občinskega komiteja. Ob tej priložnosti je bil sprejet program študijskega in organizacijskega dela SZDL in Zveze komunistov.

Po razgovoru o raznih organizacijskih vprašanjih je sekretar občinskega komiteja France Dižak spregovoril o nalogah in delu članov ZK. Poudaril je predvsem, da bodo osnovne organizacije spričo pomembnih nalog, ki jih bodo morale v prihodnosti opraviti kmetijske zadruge in ekonomija Pristava, sprejemale v vrste Zveze komunistov več kmečkih ljudi in mladine. Potrebno bo temeljito pretehtati vse možnosti, ki se v tem pogledu nudijo osnovnim organizacijam ter z iznajdljivostjo in pravilno politiko sekretariata korenito reševati to vprašanje.

Komunisti se bodo morali v prihodnje temeljito seznaniti s pogodbeno in plansko proizvodnjo kmetijskih zadrug ter s pravilnim prikazovanjem prednosti pogodbenega sodelovanja kmečkih proizvajalcev za zadrugo pospeševati razvoj kmetijstva v tej smeri.

Druga važna naloga osnovnih organizacij naj bi bila, pripraviti razgovore in razprave o najvažnejših zakonih, ki jih je sprejela ljudska skupščina. Nekatere od teh, kakor zakon o osnovni šoli, so že obravnavali.

Skrbna priprava za volitve v mladinske aktive in v SZDL ter dobra izvedba teh političnih akcij sta prav tako pomembni nalogi članov ZK v prihodnje.

V živahni in plodoviti razpravi

Zadnji športni rezultati

V ENEM STAVKU
 ● V prvi kvalifikacijski tekmi za olimpijski nogometni turnir je Jugoslavija igrala v sredo z Izraelom neodločeno 2:2. ● Jugoslovanski atlet Šnajder je v finalnem tekmovalstvu na Sredozemskih igrah v Bejrutu na 400 metrov osvojil prvo mesto in zlato kolajno. ● V Kölnu sta se srečali nogometni reprezentanti Zahodne Nemčije in Nizozemske, kjer je zmagala Zahodna Nemčija s 7:0. ● Boksarski svetovni prvak peresno lahke kategorije Moore (ZDA) je britanskega šampiona O'Neilla odločno premagal že po 2,55 minutah boja. ● Po tretjem kolu šahovskega turnirja kandidatov za naslov svetovnega prvaka v Beogradu je vrstni red naslednji: Talj 17,5 (1), Keres 15 (1), Smislov in Petrosjan 13, Gilgorič 11 (1), Fischer 10, Olafson 7,5 (1) in Benko 7 točk.

Stanovanja in ceste

Skoraj povsod po naši Gorenjski in tudi v njeni bližini ali daljni okolici, kjer delajo novo cesto, že zdaleč lahko opaziti in sliši ropotanje rumenega valjarja, in ko prideš v njegovo neposredno bližino, za krmilom tudi vedno isti obraz. Pred dnevi, ko smo se ustavili v Radovljici, kjer grade odcep od glavne ceste v središče mesta, smo spet srečali Franca Novinca za rumenim valjarjem. V kratkem pogovoru nam je na nekaj vprašanj odgovoril takole:

- Kdo gradi novo cestilšče v Radovljici?
- Komunalno podjetje Radovljica.
- Šte že dolgo zaposleni pri tem podjetju?
- Se nikdar in tudi sedaj nisem. Kot v Radovljici, večkrat pomagam tudi drugje pri gradnjah novih cest, sicer pa sem zaposlen pri Komunalnem servisu Kranj.
- Je že dolgo vaše delovno mesto na gradbišču cest?
- Od leta 1936. Pred vojno sem bil tudi na specializaciji za gradnjo cest v Gradcu. Ko sem po osvoboditvi prišel iz partizanov, sem se za krajši čas zaposlil v »Iskra«, nato pa sem se spet lotil del pri gradnji cest. Po osvoboditvi sem delal na cestah v Vrhniki, gozdno pot iz Kamnika pod Krimom na vrh Krima, Klanec v Podvinu, v Zagrebu, v Kranju in kaj vem kje še. Z valjarjem, ki ga vidite, pa delam že šesto leto, — in s ponosom je dodal, — doslej še brez po-pravil.
- In katero cestilšče, ki ste ga gradili, se vam dozdeva najlepše?
- Vsekakor prostor / pred

novo tekstilno šolo v Kranju. Kaže pa, da bo cesta, ki jo sedaj gradimo v Radovljici, enakovredna prvi.

— In kaj menite o cestah v Sloveniji?

— V zadnjih letih je bilo na cestah v Sloveniji precej nare-mnega in na splošno že zadovoljivejo. Kljub temu pa nas

čaka še dovolj dela: treba bo še novih cest in stare bomo morali asfaltirati. Dobre ceste in prometne zveze so v veliko gospodarsko korist.

— Vaša najaktualnejša tema?

— Gradnja stanovanj in seveda cest.

— Kaj pa šahovski turnir kandidatov, nogometno srečanje Madžarska - Jugoslavija?

— V kio zaradi razvedrila še zabajam. Da bi se zanimali tudi za takšne reči, kot ste me vprašali, mi čas ne dovoljuje in končno, tudi v letih sem že.

B. F.

LJUDJE IN DOGODKI Vse bliže k vrhu

Vse kaže, da se bližamo sestanku na najvišji ravni. Krožijo glasovi iz zelo resnih krogov, da bo ta sestanek že v začetku decembra, ali kot nekateri vedo točno povedati — 7. decembra.

Pred tem pa, tako ugibajo, se bodo najbrž sestali predsedniki zahodnih vlad, da bi se podrobno pripravili na konferenco. Kot poročajo britanski časopisi, je baje ameriški predsednik Eisenhower predlagal, naj bi se sestali tik pred četvrtno konferenco, se pravi, 31. oktobra, da bi si lahko šef ameriške države prihranil dvakratno potovanje v Evropo. Sestanek zahodnih predsednikov pa naj bi bil v Parizu.

Zaenkrat so to še vedno le ugibanja brez uradnih potrdil. Znano je namreč, da v samem zahodnem taboru še ni enotnosti glede tega vprašanja. Britanci so tisti, ki silijo naprej. Amerikanci so prav tako za sestanek, saj drugače ne bi mogli v celoti poželeti koristnih sadov obiska Hruščeva v ZDA. Po drugi strani pa je to Pariz, ki se hkrati z zahodnonemškimi kanclerjem Adenauerjem postavlja po robu zamisliti o čimprejšnjem sklicanju konferenca na najvišji ravni.

Francoska vlada pri tem ni zgolj solidarna z Zahodno Nemčijo, s katero ima v zadnjem času presenetljivo tesne vezi.

Pač pa igrajo pri določanju pariških stališč veliko vlogo razlogi druge narave. Predvsem skuša Francija pridobiti na času, da bi lahko preizkusila svojo, že dolgo napovedano atomsko bombo. Po drugi strani pa si v Parizu prizadevajo, da bi čim prej razvozali zapleteni alžirski vozel ali z vsaj delnim izboljšanjem položaja v Alžiriji popravili svoj mednarodni ugled.

Skratka, pariška vlada bi se rada na konferenci najvišjih pojavila v vlogi resnične velike sile z vsemi prednostimi in odlikami, ki jih omogoča takšen naziv. In v Parizu hkrati dobro vedo, da je prav neredni alžirski spor eden glavnih vzrokov, ki spodbujajo ugled Francije. Po drugi strani računajo, da bi jim posest atomske bombe priborila vslop v zaprti jedrski klub treh velikih.

Zato se v Parizu ogrevajo za poznejši datum, tam nekje januarja ali februarja. To pa spet ne gre v račun Britancem in Amerikancem: V Londonu bi pač ponovno izvoljena Macmillanova ekipa raje čimprej z delom dokazala, da njena miroljubna predvolilna gesla niso bila zgolj prazne obljube; v to jih na splošno sili tudi trenutni mednarodni položaj in sedanja vloga Velike Britanije. V Washingtonu pa bi

se radi izognili konferenci v januarju, ker bo takrat ameriški predsednik Eisenhower preobložen z drugimi, prvenstveno domačimi zadevami.

V samem zahodnem taboru potekajo zdaj živahna posvetovanja, ki naj bi vključila nasprotujoča si stališča zaveznikov. Kaj se bo končno izcimilo iz pogajanj je težko reči, čeprav že danes nihče ne dvomi več, da je sklep o sklicanju konferenca najvišjih predstavnikov Zahoda in Zahoda takorekoč vrh duma.

Kajti značilno je naposled pri vsem tem gibanju, da nobeden ne nasprotuje sestanku na najvišji ravni, pač pa so nesoglasja le o času, kraju in dnevnem redu konferenca.

To je v bistvu samo dokaz več, da smo zares čedalje bliže vrhu.

MARTIN TOMAŽIČ

Izdaja CP »Gorenjski tisk«
 — Urejuje uredniški odbor
 — Direktor S. Beznik — Odgovorni urednik Vojko Novak — Tel. uredništva 475
 — Uprava 397 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Kranju 607-70-135 — Izdaja ob ponedeljkih in petkih — Letna naročnina 600 dinarjev, mesečna 50 din

Delavska univerza v Škofji Loki zaorala prve brazde

Iz razgovora z upravnikom DU Škofja Loka Andrejem Česnom

Delavska univerza v Škofji Loki je začela z delom 1. septembra leto. Nekatere podrobnosti o delu te novo ustanovljene ustanove nam je posredoval upravnik delavske univerze, Andrej Česn.

»V tem mesecu smo organizirali 16-dnevni pripravljalni tečaj za srednja kmetijsko šolo. Tečaja se je udeležilo 23 kandidatov, ki so ob koncu opravili izpite. Nadalje smo imeli tečaj za doseg kvalifikacije v kovinarski stroki, tega se je udeležilo 25 ljudi iz tovarne »Motor«. V načrtu imamo še tečaj za pomočnike računovodij, ki bo v republiškem merilu, v novembru pa 4-dnevni tečaj za obratovne knjigovodje.«

»Kakšno zanimanje za delo Delavske univerze kažejo podjetja v občini?«

»Prav dobro,« je poudaril tov. Česn. »Posebno razumevanje kaže občinski ljudski odbor, ki mimo materialne podpore, z dotacijami finančno podpira to ustanovo. Enako velja tudi za delavski svet tovarne Motor, ki je delavski univerzi prispeval pol milijona dinarjev.«

»Kakšen je program dela točke Delavske univerze?«

»Program dela naše ustanove zajema družbeno, politično in ekonomsko vzgojo, dalje strokovno izpopolnjevanje delavcev z različnimi tečaji in splošna oziroma poljudna izobraževanja. Cilj Delavske univerze v Škofji Loki ima namen nuditi širokim slojem — predvsem tistim ljudem, ki nimajo ustreznih izobrazbo — čimveč znanja. Tako bodo začeli z delom večerna gimnazija, in večerne osemletke za starejše ljudi. To pa še ni vse. V načrtu imamo tudi ustanovitev izobraževalnega centra za lesno industrijo Slovenije, ki ga bodo financirala podjetja s sredstvi za kadre. S prvim januarjem pa bo začel z delom v okviru Delavske univerze v Škofji Loki strojni oddelek tehniške srednje šole, ki bo upravno deloval pod vodstvom STŠ Ljubljana. Ta oddelek bodo lahko obiskovali kandidati s kvalifikacijo v kovinski stroki in s starostjo nad 18 let. Za kandidate bo organiziran tudi pripravljalni tečaj, s katerim bomo preizkusili sposobnost in znanje ljudi.«

»Ste zadovoljni s prostori, ki so na razpolago vaši ustanovi?«

»Imamo dve sodobni učilnici v domu ZB, ki pa ne zadoščata. Mi-

sliti bo treba na gradnjo novega kulturnega doma na vrtu škofje-loškega dijaškega doma.

Novi vaješki dom z 240 posteljami pa bi zgradili na Trati. Tako bomo imeli na Trati vaješki dom lesno industrijske stroke, ki bo zajel vse učence te stroke iz Slovenije.«

»Kako gledate kot član Sveta za šolstvo na sedanjo škofje-loško gimnazijo in kakšne so njene perspektive?«

»Škofje-loška gimnazija s svojimi oddelki nima prave perspektive in se bo morala, kot kaže, umakniti srednji tehniški šoli. Pri sedanjem stanju in s tolikšnim številom učencev bi morda služila le kot eksperimentalna šola za vso Slovenijo.

V. R.

ODDELEK ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH NA KOR. BELI

Vodstvo osnovne šole na Korški Beli je predlagalo Svetu za varstvo Občinskega ljudskega odbora Jesenice ustanovitev oddelka za izobraževanje odraslih. O tem na današnji seji razpravlja in sklepa Občinski ljudski odbor Jesenice.

Z ustanovitvijo večernega oddelka bo omogočeno prebivalcem Koroške Bele, Zirovnice in okoliških vasi dopolnilno šolanje v bližini njihovega bivališča. Kandidatov je že dovolj. Solanje na oddelku bo razdeljeno na dva tečaja po šest mesecev, od katerih vsak obsega dva razreda pouka na šoll. Pri vpisu imajo prednost zaposleni kandidati.

Knjižnice in delavsko izobraževanje

Knjižnice ob delavskih univerzah - ognjišče izobraževalnega dela

Na sedanji stopnji kulturno prosvetne dejavnosti, ko posvečamo obilo skrbi delavskim univerzam in njihovim programom, se javlja vprašanje, ki je za razvoj vseh ljudskih izobraževalnih ustanov hudo pomembno, namreč vprašanje javnega knjižničarstva. Brali smo že vrsto poročil o ustanovitvi prvih delavskih univerz in o njihovem delovnem načrtu, nikjer pa nismo zasledili besede o tem, v kakšnem odnosu naj bi bila knjižnica do univerze. Razumljivo je, da v času, ko si prizadevamo za čim večje sodelovanje vseh ljudskih prosvetnih ustanov, javne knjižnice ne morejo ostati izven splošnega izobraževalnega gibanja. Odpirajo se vprašanje povezave in sodelovanja knjižnice z delavsko univerzo. Pri tem seveda ne mislimo na strokovne knjižnice po podjetjih, uradih in ustanovah, ker imajo svojo določeno, navadno precej omejeno nalogo, ampak računamo na splošne javne knjižnice, kakor so ljudske in študijske.

Stanje našega ljudskega knjižničarstva ni preveč zadovoljivo. Po glavnih mestih in močnejših industrijskih središčih imamo nekaj večjih, dobro urejenih in precej obiskovanih občinskih knjižnic. Te prejemajo od ljudski odborov razmeroma dobre stalne dotacije. Zato lahko svoj knjižni sklad proti dopolnjujejo z novimi knjigami. Drugače pa je s knjižnicami na podeželju. Nobena knjižnica ne more živeti, če ne dobiva sprotnih novih knjig. Ravno to pa manjka večini podeželskih knjižnic. Neznatne vsote, ki jih posamezni ljudski odbori dajejo, tega vprašanja ne morejo rešiti. Zato se prenekatere vaške knjižnice vse preveč spreminjajo v skladišča nezanimivih, nesodob-

nih, že dostikrat prebranih in večsah celo neuporabnih knjig. Razen tege te knjižnice zmorejo komaj kakih tisoč knjig, povečini pa še manj. Ker ne prejemajo redno knjižnih novosti, zato zanje ni pravega zanimanja. V Sloveniji izide skoro vsak dan po ena nova knjiga. Prejemati bi jih morala vsaka knjižnica, če bi hotela dobro služiti ciljem sodobnega ljudskega izobraževanja. Stara resnica je, da pot k izobrazbi pelje preko knjige.

V okrajnih in nekaterih drugih mestih deluje poleg ljudskih knjižnic tudi številne študijske knjižnice. Povečini so si nabrale že velike knjižne sklade, pripombo pa zbujajo število obiska, češ da je premajhno. Čeprav naloga, delovno področje in način dela še niso dodobra razčiščene, vendar je res, da študijska knjižnica nima namena zalagati pionirje s slikanicami ali pa odrasle ljudi samo z zabavnimi romanami in povestmi. Njena prava naloga mora biti v tem, da postreže s knjigo človeku, ki si želi umsko izobrazbo pridobiti, jo razširiti in poglobiti, ki se hoče oborožiti s solidnim znanjem za uspešnejše opravljanje svojega poklica in družbenega dela. Zato je povsem razumljivo, da mora študijska knjižnica v primerjavi z ljudsko knjižnico zmerom računati z nekoliko ožjim krogom obiskovalcev. Med njimi prevladujejo izobraženci vseh poklicev in mladina, ki študira na srednjih in visokih šolah. Pritegnitev večjega števila bralcev iz delavskih vrst je še odprto vprašanje. Rešitev se kaže v tem, da se knjižnica v skupnem izobraževalnem delu poveže z delavsko univerzo. Tako bi imeli predavatelji in udeleženci vsako potrebno knjigo pri roki.

Ljudsko izobraževanje bo uspešno šele tedaj, ko bo razpolagalo z zadostnim številom velikih knjižnic, in to takih knjižnic, ki bodo ustrezale potrebam svojega okoliša tako po številu knjig kakor tudi po vsebini, ki jo obravnavajo. V tesnem sodelovanju in ponekod morda celo v sestavi knjižnice z univerzo bi se knjižnice vsekakor še najhitreje iznebile sedanjega mrtvila in bi ob delavski univerzi mogle postati ognjišče izobraževalnega dela.

Glede na to, da naj bi knjižnice služile predvsem izobraževalnim ciljem, bi bilo treba misliti na njih delno reorganizacijo. Na to potrebo je opozoril tudi letošnji kongres Zveze društev bibliotekarjev Jugoslovske države meseca maja v Beogradu. Vse občinske in okrajne ljudske knjižnice bi morale prejemati vse slovenske knjižne novosti, po potrebi pa tudi nekaj najpomembnejših iz srbohrvatskega in tujih jezikov. Tako bi se njihov knjižni sklad redno dopolnjeval, knjige bi bile zmerom sveže, med bralci bi nastalo živo zanimanje za knjige in knjižnica bi zaživela pravo življenje. Nadalje bi jih bilo treba oskrbeti z vsemi potrebnimi učnimi pripomočki, strokovnimi in poljudnoznanstvenimi knjigami, pa tudi z revijami in časopisi. Prav tako v njih ne bi smele manjkati enciklopedije, slovarji, bibliografske, pravopis in drugi pripomočki. Razume se, da ne morejo pogrešati tudi knjig, ki v znanstveni ali leposlovni obliki obravnavajo napredni svetovni nazor delovnega človeka. Razen tega pa knjižnica, ki ne bi sproti dobivala najnovej-

ših del iz leposlovja, ne bi bila imela. Zato morajo knjižnice imeti dovolj leposlovnih del, zlasti takih, ki človeka etično, moralno in estetsko plemenitijo. V mestih, kjer imamo poleg osrednje ljudske knjižnice tudi še študijsko knjižnico, tam naj bi ljudska knjižnica nudila v glavnem knjige za zabavo in razvedrilo, medtem ko naj bi za knjige za strokovno in znanstveno izobraževanje ter za posolski študij skrbel predvsem študijska knjižnica.

Izobraževanje ljudstva je skrb vse naše družbe. Zato je treba pri ustanavljanju delavskih univerz misliti tudi na povezavo s knjižnicami, knjižnicam pa omogočiti trdno materialno osnovo in čimprej izdati zakon o knjižnicah. Tak zakon bi pospešil utrjevanje materialne podlage s tem, da bi ljudski odbori z rednimi in zadostnimi krediti prevzeli skrb v svoje redne proračune. Z izdajo takega zakona pa ne bi bilo ustrezno samo velikim nalogam knjižnic v okviru ljudskega izobraževanja, ampak bi tudi slovenska knjiga lahko zaživela novo dobo svojega razcveta in se globlje zasidrala v vrste našega delovnega človeka.

Stanko Bunc

Za naše knjižne police

Knjižni darovi založbe LIPA v Kopru

V zadnjih letih pred okupacijo Primorske in tudi nekaj let pod Italijani je primorsko ljudstvo v velikem številu segalo po knjigah, ki so jih izdajale slovenske založbe v Gorici. V skoraj desetletnem obstoju založbe LIPA v Kopru, moremo z veseljem ugotoviti podoben pojav. Polovica izdaj te založbe gre med Primorce.

Ta mesec je založba poslala na knjižni trg kar štiri nove knjige.

Z zbirko 36 novel sodobnega italijanskega pisatelja Alberta Moravija, ki ga že poznamo po romani »Rimljanka«, je založba začela svojo letno knjižno zbirko Koper 1959. Teh 36 rimskih slik nam kaže »večno mesto« z druge strani, kakor bi ga poznavali ob zgovornosti njegovih ciceronov. Tu so zbrane podobe povojnega rimskega človeka ubožnih četrti velikega mesta, ljudi revščine in zapuščenosti, ljudi raznih ljudi in navad, ki si iščejo košček vsakdanjega kruha. Knjiga ima naslov »Rimske zgodbe«.

Mladim bralcem sta namenjeni naslednji knjigi. Češki pisatelj, ki piše pod imenom Jan Severin, nam opisuje zgodbo o zakladu ilirskih gusarjev, ki se »godi« v dobi znamenitega cesarja Dioklecijana. Ta je okoli leta 300 po n. št. postavil v Splitu svojo znamenito palačo. Mladi bralci, ki poznajo Dalmacijo iz letovanj in taborjenj, bodo z veseljem prebrali to izmišljeno zgodbo iz zgodovine prednikov v Dalmaciji.

Druga povest ameriške pisateljice Jean Lee Latham »Srečno, kapitan Bowditch« se prav tako godi na morju, in sicer v času, ko so se Amerikanci v znamenitih vojnah za neodvisnost otresli angleškega jarma. Nathaniel Bowditch je brodaril na tedanjih ladjah, ki niso imele ustreznih navigacijskih priprav za plovo in vztrajno raziskoval navigacijska navodila. Pri tem je dosegel tolikšne uspehe, da mu je bila leta 1802 podeljena diploma A. M. (Master of arts) Harwardske univerze.

Četrta knjiga je zbirka Franje Erjavca znamenitih »Zivalskih podob«. S to knjigo je napravila založba za naš knjižni trg koristno delo, saj močno pogrešamo Erjavčeve znamenite podobe iz narave. Urednici sta oskrbeli vade in opombe, pozabili pa sta na kazalo. (Kazalo pogrešamo tudi pri »Rimskih zgodbah«).

Naj na koncu tega poročila opozorimo naše bralce še na Prešernov »Sonetni venec«, ki bo izšel prav tako v zbirki Koper 1959. Knjiga bo izšla v opremi Mihe Maleša po bibliofilski izdaji iz leta 1937, toda v novi in bogatejši opremi z novimi uvodi.

Z RAZSTAVE V MESTNEM MUZEJU V KRANJU

»PEČA NA SLOVENSKEM«

V Mestnem muzeju v Kranju so v nedeljo, 18. t. m. odprli razstavo »Peča na Slovenskem«. Razstava, ki jo je pripravil Etnografski muzej iz Ljubljane, prikazuje lepo število primerov tega našega najstarejšega ženskega pokrivala.

Glede na ornamentalni vezeniški stil in tehnike vezenja je gradivo urejeno po tipih, ki so se izoblikovali v posameznih slovenskih pokrajinah. Prikazani so tudi načini zavezovanja, ki so se od 15. stol. dalje bolj ali manj spreminjali. Razstavljeno gradivo poživljajo znanstvene dokumentacije v sliki in besedi.

N.

UČITELJI — BODOČI GLEDALIŠKI DELAVCI

Med seminarji, ki jih vsako leto prirejajo kulturne ustanove v Ljubljani, je bil prvi med letošnjimi namenjen slušateljem učiteljskih. Zbralo se je 33 gojencev vseh izven ljubljanskih učiteljskih, ki se posebej zanimajo za dramatiko. Poslušali so predavanja o mladinskih igralskih skupinah, o repertoarju, scenografiji in pripravljajnu proslav, razen tega pa so obiskali tudi lutkovno gledališče in prisostvovali vjam v Mestnem gledališču. Zanimanje za dramsko umetnost med bodočimi učitelji vse bolj rase, zato so na večini učiteljskih vključili gledališke predmete v redni učni program.

V torek, 20. oktobra zvečer je kranjska kulturna kronika zabeležila pomemben dogodek: začetek gledališke sezone Prešernovega gledališča z uprizoritvijo komedije B. Nušiča »Zaljubljeni ostali«. To je bila hkrati tudi jubilejna predstava, s katero je igralski kolektiv gledališča počastil dolgoletna igralska prizadevanja Božene Igljčeve in Ada Klavora. — Torkova slavnostna predstava — premiera bo v petek — je zabeležila nadpovprečno dober obisk. — Morda je to obet, da bo kranjsko občinstvo v prihodnje delu Prešernovega gledališča bolj naklonjeno? — Sama uprizoritev je zapustila pri gledalcih dokaj dobre vtise. Delo je zrealiziral Ado Klavora, sceno pa je zamislil in scenarist PG Saša Kump. — Ocenio o uprizoritvi bomo posredovali prihodnji petek. Na sliki: prizor iz III. dej.

Partizanska narodna pesem kot predmet znanosti

Na VI. kongresu Zveze folkloristov Jugoslavije, ki je bil od 14. do 17. septembra na Bledu, so letos prvič obravnavali tudi odraz narodnoosvobodilne borbe v folklori jugoslovanskih narodov. Tej temi je bil posvečen ves drugi dan kongresa. Od šestnajstih referatov omenimo v tem sestavku izvajanje slovenskega muzikologa Radoslava Hrovatina o problemu originalnega zapisovanja slovenskih partizanskih pesmi.

Naši javni delavci vidijo v partizanski pesmi predvsem njeno socialno funkcijo, nekateri avtorji pa celo hočejo dokazovati, da so mnoge partizanske pesmi estetsko manj vredne zaradi svoje enostavnosti. Zato poskušajo, da bi jih v novih izdajah oplemenitili z različnimi novimi predelavami, ki včasih kažejo tendenco umetniške harmonizacije in šablonske uniformiranosti.

Vzroki za take tendence lahko delno spoznamo že v nastanku, razvoju in tradiciji slovenske partizanske pesmi, ki se je na začetku svojega razvoja naslanjala na stare revolucionarne pesmi in na domače narodne in popularne pesmi. Sele od leta 1943 dalje so za-

Zaradi tega so nekatere naše narodne partizanske pesmi izgubljale svoje karakteristike v melodiji, tonalnosti, večglasju, posebno pa v ritmu, in so dobivale vse preveč enostaven izgled. Tak nepravilen in površen odnos do domačih partizanskih pesmi je podoben odnosu mnogih naših glasbenih strokovnjakov do narodne pesmi sploh. Zaradi tega ugotavlja Radoslav Hrovatin v svojem referatu, da morajo stremljenja za ohranitev originalnosti domačih narodnih partizanskih pesmi pomeniti mnogo več kot samo strokovnjakovo težnjo za konservacijo originalnih dokumentov NOB.

Gre za problem proučevanja in zbiranja našega narodnega glasbenega izraza nasploh, in sicer s tem ciljem, da se z ljudskimi posebnostmi obogati naša socialistična kultura in splošno ljudsko izražanje. — K izpolnjevanju teh nalog mora precejšen del naporov dati predvsem etnomuzikološka znanost.

Z zbiranjem originalnih del lahko spremljamo ustvarjalni proces že skoraj od prvega začetka. S proučevanjem strukturalne karakteristike in psihične osnove tega svojevrstnega izražanja lahko bolj spoznamo izvor in razvoj partizanske pesmi kot rezultat revolucionarnih stremljenj najširših plasti našega naroda. S tem lahko pri sodobnikih vzbudimo zavest o specifičnih svojstvih našega narodnega glasbenega izraza in vplivamo na ustvarjalno moč naših umetnikov. Na ta način bomo samo obogatili naše umetniško izražanje in teorijo.

Radoslav Hrovatin pravi, da je treba sistematsko proučevanje partizanskih pesmi brez odlašanja organizirati v čim širšem krogu sodelavcev in ga vključiti v odgovarjajoče znanstvene zavode. Treba je uporabiti vsa dela, ki so kakorkoli v zvezi z revolucionarnimi stremljenji našega naroda v preteklosti in sedanjosti. Na ta način bo to raziskovanje lahko odigralo važno vlogo kot zavestni usmerjevalec v bogatejši naše kulture s posebnostmi našega ljudskega izražanja, s čimer bo doprineslo tudi k splošni zakladnici ljudskega ustvarjanja. Priredil: A. T.

V prihodnosti še boljše

Izobraževanje odraslih se je v zadnjih dveh letih tudi v jeseški občini močno razmahnilo. Leta 1957 je bil za pospeševanje te dejavnosti ustanovljen izobraževalni center pri občinskem Svetu »Svoboda«. Center se je v tisti sezoni uspešno uveljavil. Predavanja in tečaje, ki jih je prirejal v različnih krajih občine, je obiskalo več kot 10.000 ljudi. To število je lani naraslo na 21.000, kar dokazuje, da potrebe po znanju vedno naraščajo. Tudi odgovori na anketo ob koncu pretekle sezone dokazujejo, da se ljudje še želijo izobraževati na tak način.

S 1. januarjem letos je skrb za izobraževanje odraslih prešla v okvir Občinskega ljudskega odbora, pri katerem je bil ustanovljen referat za izobraževanje odraslih. Vendar se tudi ta oblika ni pokazala kot najbolj primerna. Interesi skladnega razvoja z vseh področij našega družbenega življenja narekujejo ustanovitev Delavske univerze kot zavoda s samostojnim financiranjem tudi na Jesenicah. Ta zavod naj bi usmeril svoje delo na družbeno-ekonomsko, strokovno in poljudno-znanstveno izobraževanje delovnih ljudi ter se sčasoma razvil v osrednjo izobraževalno ustanovo v občini, ki bo hkrati pomembna tribuna za obravnavanje vseh aktualnih družbenih vprašanj.

O tem je razpravljal Svet za šolstvo ObLJ Jesenice in sklenil predlagati obema zboroma Občinskega ljudskega odbora ustanovitev Delavske univerze. O tem obc zbora Občinskega ljudskega odbora Jesenice razpravljata danes, 23. oktobra.

STOJA splošna nevarnost

Število prometnih nesreč nezadržno narašča - Vprežna vozila, mopedisti in kolesarji - kamen spotike prometu - Prometna vzgoja mnogo obeta

Petek, 16. oktobra — črni dan, ki si je v izpitni kroniki prometnega referata TNZ Kranj prav gotovo priboril častno mesto. Komunikacije tega dne bi se — če bi ga sestavil burkež — giasil približno takole:

»V boju s prometnimi znaki in cestno-prometnimi predpisi, s strojezanstvom in praktično vožnjo, je 16. oktobra obležalo na izpitnem polju 18 bojevnikov-optimistov, ki so se nadejali, da bodo navzlic šepavemu znanju opravili voziški izpit za motorna vozila. Iz obroča vprašanj sta se prebili le dve ženski, ki sta bili za svojo hrabro marljivost in znanje odlikovani s knjižico »Voziško dovoljenje«.

so vse prometne nesreče iz leta 1958 terjale 19 milijonov din. Zanimiva utegne biti tudi časovna razdelitev nesreč. Največ nesreč so zabeležile nedelje (40 od skupnega števila), dalje sobote (39) in ponedeljki (32 prometnih nesreč. — Razdelitev na ure pa kaže naslednjo sliko: največ prometnih nesreč se primeri med 14. in 16. uro, nekaj manj med 16. in 18. uro. Najbolj kritični meseci so avgust s 85 nesrečema, nato september s 60 nesrečami itd.

Kadarkoli govorimo o nesrečah, se vselej vprašamo po vzrokih, ki so nesreče zakrivili. Naj govori prometna kronika prvega polletja: 39 nesreč je povzročila prenapeta vožnja, 24 nesreč nepravilno prehitovanje

no nespodbudno vprašanje. Odgovor na to vprašanje najzgovorneje posreduje stenski zemljevid prometnih nesreč na TNZ Kranj. — Zaznamovanih mest, kjer so se primerile prometne nesreče, je toliko, da tvorijo zlasti na cesti Kranj—Jesenice neprekinjeno vrsto. Največ nesreč beležijo kraji: Kranj, Jesenice, Tržič in nekatere »črne točke«, kot pravijo temu prometni organi, križišča na Jeprel, pa v Naklem, dalje odcep ceste proti Tržiču, ki je zavoljo poldivice zlasti nevaren pozimi itd. Tehnično zelo slaba in zato nevarna sta zlasti odseka tranzitne ceste Bistrica—Podbrezje—Posavec in odsek Moste—Zirovnica.

Narščajočo stisko, ki tare naš promet, bi bilo moč vsaj delno omiliti, kot meni tovariš Kelih, z nekaterimi odločnimi ukrepi v zvezi z vprežnimi vozili in kolesarji (v kranjskem okraju je okoli 50.000 koles), ki se poslužujejo tudi tranzitne ceste Kranj—Jesenice. Vsekakor bi kazalo prve in druge izločiti iz cestnega prometa na tranzitni cesti. Ta problem je zlasti občuten na cesti, ki vodi skozi Kranj in ki že sama spričo živahnega motornega prometa povzroča ozko grlo.

To potrjujejo tudi naslednje številke: 3. junija letos, med 6. in 20. uro, je peljalo skozi Kranj skupno 7313 vozil, od tega 3580 kolesarjev, 38 4mopedistov, 297 vprežnih vozil, 667 motornih koles, 1136 osebnih avtomobilov, 319 avtobusov in 297 tovornjakov. Število je bilo še višje dne 4. avgusta, ko je peljalo skozi Kranj 10.224 vozil. Zlasti živahen je promet v poletnih mesecih, ko je obisk tujih gostov še posebno močan. Do konca septembra letos je koristilo cesti I. reda Kranj—Jesenice 43 tisoč 953 inozemskih motornih vozil.

KOT GOBE PO DEZJU

Tako namreč raste število novih voznikov motornih vozil. Samo letos se je prijavilo k voziškemu izpitu 1587 kandidatov, od tega jih 600 voziškega izpita ni opravilo. Prav gotovo si nameravajo mnogi od njih v bližnji prihodnosti nabaviti lastna motorna vozila. Kaj ni to še eno opozorilo, da naraščajoči pohod motorizacije ni iz trte zvita resnica.

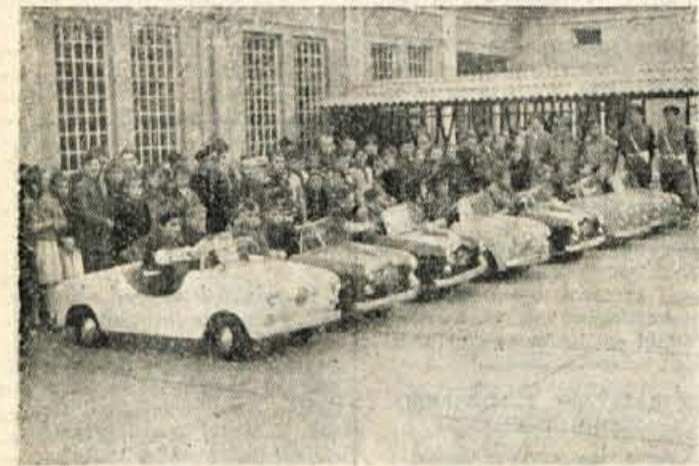
Kar zadeva znanje kandidatov na izpitu, je tovariš Kelih poudaril, da kandidati dokaj slabo obvladajo vozila pri vožnji. In še to: izpitna komisija ima občutek, da nekateri predavatelji na tečajih AMD ne znajo pravilno posredovati svojega znanja tečajnikom, ali pa sami ne obvladajo predpisane tvarine.

Seveda ne kaže kar vprek hvaliti znanja kandidačev na izpitu. Mnogi izpite podcenjujejo in prepričajo svoje odgovore pred izpitno komisijo zgolj srečnemu naključju. Le-to pa je silno nezanesljivo, kajti vzporedno z naraščajočim prometom so zaostreni tudi ocenjevalni kriteriji izpitne komisije.

MOTORIZACIJA NA POHODU

Spričo nezadržnega porasta števila motornih vozil (vseh motornih vozil v okraju je 4142, letos registriranih pa 928) in neustreznega cest. omrežja, ki zlasti na nekaterih odsekih le stežka zmaguje živahen promet, se nujno obeta porast prometnih nesreč. To pa je tudi najtežavnejši problem, ki tare naše prometne organe.

Najbolj bolečo točko cestnega omrežja v kranjskem okraju predstavlja tranzitna cesta Kranj—Jesenice. Neustrezna širina cestišča, mnogi nepregledni ovinki, nepravilno nagnjene cestne ploskve na ovinkih in ne nazadnje vprežna vozila, mopedisti in kolesarji, ki s svojo nediscipliniranostjo močno ovirajo nagel motorni promet, so ugotovitve, ki povzročajo največ skrbi. In kako bo čez leto, dve? Vsekakor sil-

Pred kratkim so kranjski pionirji obiskali ljubljanske, ki so jim prikazali svojo avtomobilčke. Navdušenje malih Kranjčanov je bilo nepopisno

Tistega žalostnega dne sem se pomešal med kandidate, ki so nestrno, s pritajenim dihom in zardelimi obrazi čakali, kdaj jih pokličejo v izpitno sobo prometnega referata. Iz razgovorov sem bil posnel, da jim je Fortuna pri praktičnem delu izpita — na vožnji — pokazala izdatno figo. Temu primerni so bili tudi komentariji, s katerimi so se bodrili za drugi del izpraševanja.

Iz izpraševalnice je stopil kandidat in pritajeno mrmranje na hodniku je zamrlo. Pristopil sem, da si prišleca natančneje ogledam. Očesi sredi mrliško bledega obraza sta mu nervozno utripali kot zavorne luči, medtem ko sta štrleča uhlja kazala več življenjske upornosti. Bila sta škrlatno rdeča. Spominjala sta na rdeče smerne kazalce pri avtomobilu. »Kako si naredil?« so vsi hkrati planili vanj.

Kandidat je sočno zaklel in se prerinil skozi gnečo radovednežev.

»Hudiča,« je zrasel neki kandidat in si otrli potne dlani ob hlače. »Če bo šlo tako naprej, bomo vsi pocepali.«

Njegova bojazen se je uresničila. Tistikrat sta od 20 izprašanih kandidatov izpit opravili le dve ženski.

NAJ SPREGOVORE STE-VILKE

Ta bežen dogodek je bil tudi povod, da sem naslednji dan obiskal prometnega referata TNZ Rada Kelih. Kramljala sva o tem in onem. Sprva je imel najin razgovor prizvok hudomušnosti, zlasti ko je pripovedoval o nekaterih nerodnostih kandidatov pri opravljanju voziških izpitov. Potlej so prišle na vrsto številke... In takrat sem se zresnil. Bralecem — vsem, ki se kakorkoli poslužujejo naših cest, bom nekatere tišjih številki ponovil. Preberite in presodite!

Prometna kronika kranjskega okraja je v prvem polletju letos zabeležila 233 prometnih nesreč, od tega 6 smrtnih, 128 nesreč s telesnimi poškodbami in 102 nesreči z materialno škodo. Če upoštevamo, da so lani v kranjskem okraju zabeležili 376 prometnih nesreč, tedaj je število nesreč iz letošnjega prvega polletja še posebno vznemirljivo. Materialna škoda iz prvega polletja letos znaša 13 milijonov dinarjev, medtem ko

Vprežna vozila na Jelenovem klancu v Kranju pogosto povzročajo situacije, kakršne kaže naša slika. Nagel motorni promet je docela onemogočen

DRUŽINSKI POMENKI

Delo in uspehi Društva žena v Škofji Loki

Namenili smo se, da tokrat osvetlimo najvažnejše probleme in dosedanje delo ter izluščimo glavne naloge Društva žena v Škofji Loki. — Sklenili smo torej, da poizvemo, kolikšno skrb posvečajo ženam v tem delu Gorenjske.

Največji dosedanji uspeh tega društva je prav gotovo v tem, da je poskrbelo za zaslužek socialno ogroženih žena. Le-te so se lahko zaposlile v proizvodnji čipk za izvozno podjetje Dom. V čipkarsko dejavnost je bilo vključenih 300 žena in so letno zaslužile okrog 7 milijonov dinarjev. Prav tako je Društvo žena poskrbelo za izdelovanje cenene otroške konfekcije, predpasnikov, trikotaže in tako dalje. Žene, ki so to delale, so bile tako preskrbljene, družinam pa je bilo s tem tudi pomagano. V letošnjem letu je Društvo žena v okviru Gospodinjkega biroja, ki biva v novo preurejenem lokalnu v zgornjem delu mesta, pripravilo škofjeljskim gospodinjstvom še posebno veselje. Odprli so servisno pralnico. Povedali so nam, da so tudi tu kot povsod drugje, sprva gospodinje z nezaupanjem gledale na to novo pridobitev. Kmalu pa so se prepričale, da je bilo njihovo nezaupanje odveč, in sedaj potrebe po uslugah iz dneva v dan rastejo. Povedati moramo še to, da imajo v istem poslopiju kjer je pralnica, tudi likalnice. Problemov, ki otežkočajo delo v drugih pralnicah, kot oddajanje ne docela posušenega perila, tu ni. Pred poslopijem, kjer imajo svoje prostore, je veliko dvorišče. V lepem vremenu lahko to perilo popolnoma posušijo, ob slabem vremenu, zlasti pozimi, pa jim bo za to služila dvoetažna podstreha.

Društvo žena je pripravljalo gospodinjstke, življenjske in čiparske tečaje. Preko zime bodo s tečaji nadaljevali, saj je za te pri škofjeljskih ženah in dekletih veliko zanimanje. Gospodinjstki tečaji so v primernih prostorih na osemletki v Škofji Loki, kadar so le-ti prazni.

SACHER SIR

25 dkg skute, 6 dkg surovega masla, 2 rumenjaka, 3 sardele, pol čebule, 1 žlička olja, 1 žlička gorčice, sol, poper, paprika. Penasto umešano surovo maslo, pretlačeno skuto in pretlačeno v trdo kuhano rumenjaka. Dodamo na drobno zrezane sardele, na kocke zrezano čebulo, osolimo, popoprano in dodamo še papriko. Z maso napolnimo primerne majhne posodice in jih prevrnemo na steklen ali porcelanast krožnik. Lahko pa jih tudi oblikujemo kar na krožniku. Okrasimo jih s peteršiljem, seseklimim beljakom, pa tudi s sardelnimi fileti. Zraven serviramo opečene rezine kruha.

Potem je beseda nanasla na vzgojo. V zvezi s tem je tovariš Kelih povedal, da pripravljajo prometni organi skupno s Tajništvom za šolstvo OLO Kranj učbenik »Sola in ceste«, ki bo služil učiteljem kot pomagalo pri pouku o prometni vzgoji. Vsekakor pa si prometni organi mnogo obetajo od prometne vzgoje, namenjene mladini. Tu pa še vedno niso izčrpane vse možnosti. Idealna zamisel, ki bi jo bilo moč uresničiti tudi v Kranju, je ustanovitev »pionirskega avtodroma« po zgledu Ljubljane in Beograda, ki sta dosegla pri prometni vzgoji mladine velike uspehe. Po mnenju prometnih organov bi bila kranjska in druga podjetja tej zamisli naklonjena in bi jo nedvomno tudi materialno podprla. Vsekakor pa bi kazalo, da bi AMD proučila možnosti, ki govore v prid ustanovitvi avtodroma. To misel naj dopolni slika, ki prikazuje lične avtomobilčke ljubljanskih pionirjev.

Prenekatera ugotovitev iz razgovora je ostala neizgovorena, vendar naj to pot zadošča. Nedvomno pa velja naslednje: prometno kroniko bodo prometne nesreče premenile vse dotlej, dokler se vsi koristniki naših cest ne bodo ne-sebično zavzeli za varen promet.

Redni pouk gospodinjstva so na pobudo Društva žena uvedli že leta 1957.

Velik obisk so vedno zabeležila zdravstvena predavanja o raku, kontrarepciji itd. Tudi tako imenovana predavanja »Sola za starše« so imela obilo poslušalcev.

Članice Društva žena so vključene v raznih organizacijah — pri tabornikih, Rdečem križu, Partizanu, šolskih odborih itd. — Pretekli teden so v Škofji Loki na plenumu Občinskega odbora SZDL govorili o ustanovitvi treh stanovanjskih skupnosti, je pokazala, da so se odločili predvsem za mlečne restavracije, menze, otroška zavetišča in igrišča, servisne delavnice, trgovine itd. Društvo žena je že sedaj sklenilo, da bo v vseh teh ustanovah v okviru stanovanjske skupnosti pomagalo po svojih najboljših močeh.

M. F.

Praktično pomivanje posode je ob uporabi detergenta (zvrhano žlico na 5 litrov tople vode) in z gumijastimi rokavicami. Praktično je tudi zato, ker posodo potem, ko jo oplaknete s čisto vodo, pustite, da se odteče in posuši — ne da bi jo brisali. Na njej se ne bodo poznale posušene kapljice. — Pribor je bolj občutljiv, zato ga obrišemo takoj. Pomivanje s pralnimi praški je sicer nekoliko dražje, vendar nam prihrani čiščenje pomivalne skledice, ker sproti veže in raztaplja maščobo iz umazane posode.

Lijak je zamazan? Poskusite najprej z vročo vodo, v katero ste zmešale pest detergenta in jo zlijte v lijak. Če se je zamasil zaradi maslnih ostankov od pomij, bo ta postopek takoj odpravil nečistočo.

Skarje slabo režejo? Obrežite z njimi vrat steklenice — pa boste presenečeni nad uspehom.

Prodali se včasih ne odpirajo dobro. Priporočamo vam, da namažete les, po katerem tečejo, z raztopino parafina in bencina.

Nega obutve

Prav tako kot obleka zahteva tudi obutev pravilno nego. Čevlji se ohranijo najbolje, če jih redno menjavamo. Pravilno je, da čevlji osnaženi počivajo na kopitih vsaj 1 dan in jih obujemo vsak drugi dan. Če nimamo dveh parov čevljev za menjavanje, jih zvečer osnažimo in čez noč natakemo na kopita. Če teh nimamo, natlačimo vanje časopisni papir.

Pri snazenju najprej odstranimo blato in prah, nato pa še staro pasto. Zelo blatne čevlje osnažimo z vlažno krpo, ki usnjo manj škoduje kot drgnjenje s krtačo. Čevlje nato dobro zbrlišemo in tenko namažemo s pasto. Predebelo mazanje usnjo škoduje in čevlje tudi teže ličimo. Nato vzamemo mehko krtačo in ličimo tako, da se krtača komaj dotika čevlja. Usnje se začne kmalu svetiti. Čevlje

nato obrišemo še z zametno ali voleno krpo, kar blesk še poveča.

Semiš čevlje najprej okrtamo, da odstranimo prah. Nato odstranimo s finim steklenim papirjem madeže in osvežimo oguljena mesta. Končno jim še osvežimo barvo s praškom iste barve in skrtamo.

Lakaste čevlje lepo osnažimo z mlekom, prav tako tudi usnjene pastelnih barv, ker mleko odstrani madeže. Nato jih namažemo z belo pasto in ličimo dalje kot je opisano zgoraj.

Športne in smučarske čevlje napolnimo s časopisnim papirjem, ki ga večkrat menjamo, če so čevlji premočeni. Čevlji se morajo sušiti počasi in nikdar ne na soncu ali pri peči. Svežnje čevlje namažemo s mastjo, da se maščoba vleze v usnje. Suhemu usnjo je maščoba prav tako škodljiva kot vročina. Zato suhe športne čevlje malo olajžimo, preden jih namažemo.

Kot pri vseh stvareh velja tudi za čevlje, da hitro popravilo prihrani velik strošek. Zato ne odlašajmo s popravilom, zlasti ne pri cenenih čevljih, ker jih pozneje skoraj ni vredno popravljati. In tudi zunanji videz človeka v pošvedrskih čevljih ni ravno najlepši.

JEDILNIK

KOSILO

Zelenjavna juha s praženim zdrobom. (Razno zelenjavo, gobice, 15 dg pšeničnega zdroba in rumenjaka.)

V masti praži na rezance zrezano: čebulo, korenje, peteršilj, zeleno, por, zeljni storček, nekaj strokov fižola. Ko je že zarumenelo, zalij z zajemalko juhe, prideni na masti opraznih gobic ter duši do mehkega. — Pšenični zdrob praži posebej, da dobi nekoliko rumenkasto barvo. Zmečkani zelenjavi doli potrebne juhe, dodaj prepraženi zdrob, juha naj vre še deset minut. Po okusu jo osoli, preden jo daš na mizo, ji prideni raztepeni rumenjaki. Namesto zdroba lahko zakuhaš ovsene kosmiče.

Krompir v pikantni omaki. (Potrebuješ krompir, prežganje, kisle kumarice, osminko litra kisle smetane, paradižnik, na kocke zrezano kuhano svinjino — 2 do 3 žlice.)

Skuhaj krompir, ga olupi in zreži na tanke rezine. Naredi prežganje iz masla ali masti, moke, čebule. Ko zarumeni, zalij z juho ali z vodo. Prideni krompir, zrezane kisle kumarice, smetano in kuhano zrezano svinjino. Omako lahko malo okisaš, prideniš ji lahko malo paradižnika, gorčico in preden jo serviraš, jo potrosi s seseklimim drobnjakom. Serviramo k mesnim pudingom, posebno dobra je z govedino.

Domači prijatelj. (28 dkg sladkorja, 4 jajca, 21 dkg mehke bele moke, 2 zdrobljena klinčka, 1 čajno žličko cimeta, 14 dkg grobo narezanih lešnikov-orehov, 14 dkg rozin in narezanih fig, drobno narezano limonino lupino, čajno žličko pecilnega praška.)

Sladkor in jajca stapaj nekaj časa, da se speni. Potem dodaj s pecilnim praškom zmešano moko, lešnike, dišave. Vse skupaj še malo stepi, da bo gladka masa, ki jo daj v omaščeno obliko na primer za srnin hrbet. Peči v srednje vroči pečici in šele hladno reži v tanke rezine. Lahko hladno pecivo obližeš s čokoladnim oblivom.

MODA

Eleganten svetel plašč za jesen, spredaj preprosto krojen, zato pa je na hrbtno stran bolj bogato nabran. Rokavi so široki, krojeni kimono in svedmosnanski. V stranskih šivih so šopi

„Kamen varuje pred kugo“

Največja alpinistična nesreča

v nepalskem področju Himalaje Dve članice ženske odprave sta našli smrt v snežnem viharju

Na Brdašču, nad slikovitim mestom Novigrad, stoji kamniti spomenik, ki je s klinom zabit v kamenita tla in za katerega nihče ne ve, kdo ga je postavil. Menijo, da izhaja še iz Srednjega veka, ko je v teh krajih razsajala kuga. Mislili so, da kuga ne bi prišla v tak kraj, pred katerim stoji tak kamen. Navadno so v kamen zabili železni klin, kar je simbolično pomenilo pribijanje kuge v kamen. Sledovi klina se še sedaj vidijo na kamnu.

Nepaljsko zunanje ministrstvo je sporočilo, da sta se znani svetovni alpinisti Francozinja Claude Cogan in Belgijka Claudine van der Stratten smrtno ponesrečili pri vzponu na himalajski vrh Co Ju. Hkrati sta izginila tudi dva Šerpasa, ki sta ju spremljala. Znani alpinisti sta umrli v višini 7000 metrov, to je zelo blizu vrha Co Ju. Močan vihar ju je zajel skupaj z njunimi vodiči na poslednji etapi pred vrhom Co Ju, visokim 8143 metrov.

Ze v začetku je odprava naletela na težave. Nekemu Šerpasu je zmrznila roka. Druga pa je zasul snežni plaz. Dve alpinisti so odnesli v šotor zaradi višinske bolezni, medtem

ko so ostale članice nadaljevale svojo pot. Odprava je zapustila Katmando 21. avgusta in prispela v Namče Bazar, najbližji center Co Jua, 5. septembra. Svoje prvo taborišče so že

Članice odprave, slikane sredi avgusta v Parizu, tik pred odhodom na usoden vzpon na Himalajo. — Tretja od leve je vodja odprave 40-letna Claude Cogan, prva z desne pa 26-letna Claudine van der Stratten. Obe sta izgubili življenje v snežnem metežu pod

JUGOSLOVANSKE ŽELEZARNE IN METALURŠKA PODJETJA NA ZAGREBSKEM VELESEJMU

Na letošnjem Zagrebškem velesejmu so imele jugoslovanske železarne in metalurška podjetja svoj skupni razstavljeni prostor. Razstavljalo je 9 podjetij, ker se je letos družini metalurgov priključila še Železarna Nikšić. Razstavljeni prostor je meril okoli 420 kvadratnih metrov. Razstavljene izdelke so pripeljali na sedmih železniških vagonih in enajstih kamionih.

Claude Cogan je vodila žensko alpinistično ekspedicijo, v kateri so bile žene iz Belgije, Velike Britanije, Francije, Švice in Indije. Indijske članice so hčerke Tensinga, ki je osvojil Mount Everest skupaj z Edmundom Hilarijem. Šivilja iz Nice, Claude Cogan je ob priliki neke alpinistične nesreče izgubila svojega moža — planinca. Sama je bila svetovna alpinistična rekorderka med ženami.

INTERPLANETARNE POSTAJE kot začetek kozmičnih poletov

Sovjetski znanstvenik za astronautiko A. Sternfeld je dal izjavo za tisk, v kateri je opisal, kako si zamišlja prve korake v vsemirje preko interplanetarnih postaj. Take postaje, podobne tisti, ki je prvokrat v zgodovini poletela okrog Meseca, toda mnogo večje, bodo opravljale stalne polete v vesolje, tako da bodo na določen čas vedno zelo blizu Zemlje.

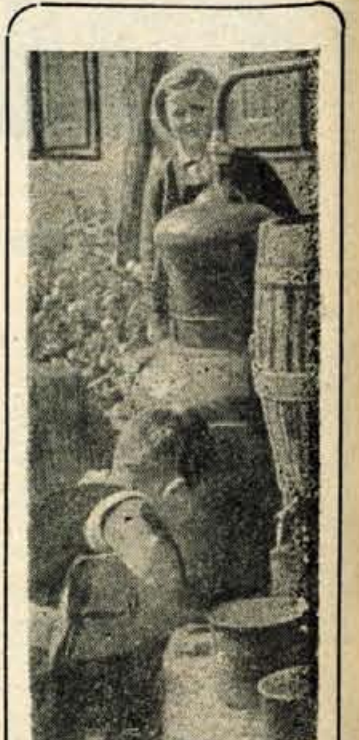
Ta umetna nebesna telesa bodo služila, po besedah Sternfelda, kot prva vez med našim planetom in Mesecem. Če bo raketa dosegla takšno postajo ali ladjo — ki bo krožila po svojem krogu — bodo astronauti prestopili na to ladjo in na nji nadaljevali pot. Ko se bodo približali Mesecu, se bodo potniki ponovno vkrcali v svojo raketo, ki jih bo privedla do Meseca, kjer se bodo izkrcali.

Na interplanetarni postaji se bodo astronauti v enem letu 13 do 14-krat približali Mesecu, ki se bo vsakokrat nahajal v drugačni fazi. Vsaka dva tedna se bodo astronauti lahko spuščali z interplanetarne postaje na Zemljo. V istem času bodo z Zemlje poslali na postajo razne hrane tudi ves potreben material.

Sternfeld meni, da bi bila interplanetarna ladja najboljša, če bi se premikala v krogu na višini nekaj tisoč kilometrov od

površine Meseca. V tem primeru bi imela relativno majhno brzino, pa tudi Mesec bi bila lažje doseči.

Medtem ko bi bil polet okrog Meseca samo enkrat v dveh mesecih, bi v istem času vesoljska postaja obšla Zemljo petkrat. Kroženje take vsemirske ladje bi se lahko usmerjalo s pomočjo majhnega raketnega motorja, stokrat slabšega od motorja sodobnih reaktivnih letal. Popolnoma mogoče je, prvi znanstvenik Sternfeld, da se bodo rakete na avtomatski interplanetarni postaji brez posadke, namenjene v velike daljave, oskrbovale z gorivom brez človeške pomoči.

Po nekaterih krajih pri nas je običaj, da žganje kuhajo kar na prostem. Tudi v Poljanah je tako. Učenci se mimogrede ustavljajo ob kotlu in »strokovno« ugotavljajo, koliko ga bo. Vsi pa vedo, da otroci ne smejo piti žganja in kaditi cigaret, sicer bi nič več ne rasli...

MLADA RAST

Kako lepo raste

Tik za šolo v Poljanah je bil silen živžav. Bilo je med odmorom in otroci so se igrali, skakali... Osvežujoč jutranji zrak je kar vabil na igrišče.

Toda tekati in skakati so smeli samo do njive. Tam raste pšenica. Ne smejo je teptati. Tako pravijo sami pionirji, kajti pšenica je njihova. Oni so jo posejali. Vsak dan jo ocenjujejo, kako raste, in jo primerjajo z žiti na sosednjih njivah.

Ko je učitelj povedal, da je to njiva pionirske obdelovalne zadruge, smo vprašali mlade zadrudnike, kako jim gre.

»Dobro! Glejte, kako lepo raste!« so povedali.

Nato so pripovedovali o obdelovanju in o načrtih. Toda več smo zvedeli pri upravniku Gabrijelu Zemlji.

Letos spomladi so ustanovili to zadrugo. Kar vsi pionirji so hoteli biti člani. Končno so se sporazumeli, da bodo za sedaj včlanjeni le starejši - od 5. razreda naprej. Tako ima zadruga 35 članov. Seveda, kadar je treba zgrabiti za delo, pomagajo vsi.

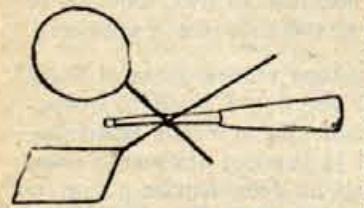
»Kaj ste pridelali letos?« »Krompir. Na 25 arih smo ga pridelali 3000 kilogramov. Prodalimo ga. Sedaj smo posejali žito.«

UMETNINE z milnimi mehurčki

Milni mehurčki so kaj prijetna zabava, seveda, če imaš pri roki vse priprave. Predvsem je važna milnica. Zanj je potrebno dobro, rumeno pralno milo in nekaj glicerina.

Milo narežeš na prav tanke koščke, ki jih v mlačni vodi rez-

topiš, tako da nastane dokaj gosta tekočina. Če poskušaš delati mehurčke, pa ti koj počijo, moraš dodati še mila. Za konec vlij v milnico še nekaj kapljic glicerina.

Za pihanje mehurčkov je potrebna debela slamnata bilka (v sili tudi dolg makaron), papirnati ustnik za cigare ali majhna lončena pipica ter iz tenke žice narejena

»Kakšni so vaši načrti za prihodnje?« »Sedaj se pripravljamo na občni zbor. Tam bomo sprejeli nadaljnji načrt. Treba pa je

med pionirji tudi gospodarjenja. Seznanjeni morajo biti, koliko so prejeli za krompir, koliko so odšteli za gnojila, za seme, za oranje itd. O tem smo še premalo govorili, ker tudi računski s Kmetijsko zadrugo niso bili urejeni.«

Zaželeli smo jim še mnogo uspeha. -I. c.

Kamela - lepotica

Kazahska bajka

Nekoč je bila kamela lepotica. Imela je čudovite rogove in dolg, košat rep.

Pa je prišla k reki, da bi se napila vode. Vendar ni bila toliko žejna, marveč je hotela samo sebe občudovati v vodni gladini.

»Pritekel je jelen in ji dejal: »Oh, kako si lepa! Jaz pa sem prava spakala.«

»Je že tako,« je malomarno odvrnila kamela.

»Draga moja, danes moram v goste. Prosim te, daj mi svoje prekrasne rogove, daj mi jih samo za današnji večer,« je poprosil jelen.

Kamela mu je dala rogove. Konj je bil tiste čase grd in brez repa. Pritekel je do kamela in jo prosil, naj mu posodi svoj svilen rep. Kamela mu je posodila rep.

In tekli so dnevi in tedni. Kamela je čakala, kdaj ji bo jelen vrnil rogove in konj rep.

Ko je nekega dne kamela opomnila jelena, naj ji vrne rogove, ji je odgovoril:

»Vrnil ti bom rogove, ko ti bo rep zrasel do zemlje.«

In konj ji je rekel:

»Vrnil ti bom rep, ko ti bodo zrasli rogovi.«

Od tedaj se kamela vedno, kadar pije vodo, obrača in oprežuje, če ji bosta dolžnika vrnila rogove in rep.

ne postavile sredi septembra na višini 5790 metrov in pričele z osvajanjem vrha, ki se je končalo s smrtjo dveh hrabrih članic odprave. Menijo, da so se ponesrečili med 1. in 9. oktobrom, ko je besnel močan vihar in je hitrost vetra znašala 160 kilometrov na uro. To je doslej največja alpinistična nesreča v nepalskem področju Himalaje.

Mednarodni bienale poezije

Pred kratkim je bil v Belgiji v Knokke-le-Zoute četrti Mednarodni bienale poezije, na katerem je sodelovalo 300 pesnikov iz 42 držav. »Ljudje pri-

TRAGEDIJA NA GROBU

Na tragičen način je izgubil življenje 4-letni Tonček Javernik iz vasi Laporja pri Slovenski Bistrici. Hiša njegovih staršev se nahaja blizu pokopališča, pa se je deček pogosto tam igral. Usodnega dne je Tončkova mati nenadoma zaslišala krik. Pomislila je na sina in pohitela do pokopališča. Tam je zagledala strašen prizor. Njen ljubljeneček je ležal ves v krvi. Težki nagrobni spomenik se je zrušil na otroka in ga zmečkal. Rane so bile smrtonosne. Ta žalostni dogodek je pretresel ljudi v vsem kraju.

PLASTIČNA SNOV - NADOMESTEK ZA KOVINO

Doslej so »sifonske glave« (običajno na steklenicah za sodavico) izdelovali iz kovine. Svetozar Sremac iz Stare Pazove pa je izdelal takšno glavo iz termoplastične snovi, ki bo znatno cenejša in bolj praktična. Plastične snovi so tako dobile še en način praktične uporabe kot nadomestka za drage kovine.

KRIZANKA ŠT. 28

Vočoravno: 1. novo srebro (zlatina bakra, cinka in niklja), 7. otok na jugu Malajskega polotoka, 8. sibirski reka, 9. ura (ital.), 10. prestolnica evropske države

1	2	3	4	5	6
7					
8			9		
10	11				
12			13	14	
15			16		
17					

(orig), 12. vodna pregrada, 13. njo, 15. umirini otroka, da je tiho, 17. pripadniki evropske države.

Navpično: 1. mesto na Finskem (Turku), 2. besedilo opere, 3. kratka na pisemski kuverti, 4. najmanjši delec snovi, 5. eden največjih sedanjih dirigentov, 6. irsko mesto ob Evfratu, 11. slovenski violinski virtuos, 12. moško ime, 14. enote električnega upora (foa.), 16., 20. in 22. črka abecede.

hodnosti in poezija« se je glasilo geslo festivala. Pesnikom je zadalo nalogo, da v razpravi povedo nekatera osnovna vprašanja, ki zadevajo vsakega umetnika, posebno pesnika današnjega časa. Ali bo razvoj znanosti in avtomatizacije dela ustvaril nov mit in, ali bo to privedlo pesnika do tega, da pozabi na svoje notranje življenje? Ali lahko pesnik prepreči, da tehnika ne bi zaslužila človeka itd.?

Mnogo je bilo referatov in mnogo odgovorov na ta vprašanja. Vsi so složni v tem, da sta se pesnik in poezija v današnjem času povzpela na častno mesto. Prepričani so, da nove oblike življenja ne bodo spremenile globokega notranjega doživljanja sveta. Ni tehnika tisto, kar ogroža človeka — kot je dejal sovjetski pesnik Kirsanov v razpravi — pač pa je to človek sam. Kirsanov zaupa v prihodnost poezije, toda v novo poezijo, ki jo bo ustvaril novi človek.

Zelo zanimiv je bil govor znanega belgijskega prosvetnega delavca Marcela Hicterja. Po njegovem mnenju morajo biti pesniki tisti, ki bodo pomagali ustvariti bratstvo med ljudmi, in so že danes odgovorni za ljudi prihodnosti.

Ali je Traven psevdonom za predsednika Mehike Lopeza?

Snevanje filma »Mrtvaška ladja« po istoimenskem romanu pisatelja Travena, je dalo povod trditvam o identiteti pisca tega tako branega romana. Na hamburgsko premiero filma »Mrtvaška ladja« je prišel Mehikanez Hall Croves, ki je dejal, da je zastopnik avtorja. Ker so nekateri menili, da je pisatelj romana predsednik Mehike Adolfo Lopez, še preden so izvedeli, da so njegove sestre prevedle roman na angleški jezik, so novinarji Crovesu zastavili vprašanje, če je ta domneva točna. Croves je smeje se odgovoril, da tega ne more povsem potrditi. Osebnost, ki se še vedno krije pod psevdonom Traven, je vendar napotila zapadnonemškemu filmskemu podjetju teografsko čestitko ob priliki pre-

POENOSTAVLJENO IN ZELO PRAKTIČNO

Na vseh vozilih imamo pedal za plin in pedal za zaviranje. Kadar mora zavreti, mora vozač odstraniti nogo s pedala za plin in pritisniti na zavoro. Ing. Branislav Ratajc iz Beograda pa je z izumom poenostavil to operacijo, da sta pedal za plin in pedal za zaviranje drug za drugim. Kadar dodajamo plin, je torej treba pritisniti samo z vrhom stopala ali zavirati s pritiskom s celim stopalom, ne da bi bilo treba priti nogo premakniti.

IZMENJAVA TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV MED EVROVIZIJO IN SOVJETSKO ZVEZO

Izmenjava televizijskih programov med državnimi vključnimi v mrežo Evrovizije in Sovjetske Zveze bo možna že v prihodnjem letu. Na skupščini Evropske radiotelevizijske unije v Londonu je bilo rečeno, da Evrovizija danes obsega dvanaest evropskih držav, v enem ali dveh letih pa se bo razširila na Finsko, Norveško in Jugoslavijo, mogoče celo na Španijo, Portugalsko in Severno Afriko. Prav tako je bilo rečeno, da bodo to mrežo lahko razširili tudi na Sovjetsko Zvezo, ko bodo dokončali televizijsko zvezo med Moskvo in Varšavo. To bo verjetno že v letu 1960.